

INSTITUȚIA RENUNȚĂRII LA PROBE ȘI INSTITUȚIA RENUNȚĂRII LA ÎNVINUIRE ÎN CADRUL PROCESULUI PENAL: ASPECTE DELIMITATORII ȘI EFECTE JURIDICE

ORCID: 0009-0005-7868-0258

Denis URSU¹⁹⁷

<https://doi.org/10.59295/csienu2025.31>

Informații despre recenzent:

DOLEA Igor, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Rezumat: *În prezentul articol sunt abordate două instituții esențiale în cadrul procesului penal: renunțarea la probe și renunțarea la învinuire, cercetarea pune accent pe deosebirile și eventuale asemănări dintre acestea. În primul rând, sunt examinate aspectele delimitatorii ale fiecărei instituții, subliniind atât aspectele doctrinare, cât și cele legale, evidențind condițiile procedurale în care acestea pot fi aplicate. Renunțarea la probe presupune că părțile implicate în proces decid să renunțe la probele deja administrate care au fost propuse spre cercetare, influențând desfășurarea procesului. Pe de altă parte, renunțarea la învinuire implică retragerea acuzațiilor formulate, având un impact semnificativ asupra procesului penal. Articolul abordează și efectele juridice ale acestor instituții, subliniind efectele lor asupra echității procesuale și a drepturilor părților implicate. În final, sunt reflectate provocările practice în asigurarea unui echilibru corect între drepturile părților și garantarea unui proces echitabil.*

Cuvinte cheie: renunțare la probe, renunțare la învinuire, renunțare, proces penal, probatoriu.

THE INSTITUTION OF WAIVER OF EVIDENCE AND THE INSTITUTION OF WAIVER OF CHARGES IN CRIMINAL PROCEEDINGS: DISTINCTIONS AND LEGAL EFFECTS

Abstract: *This article addresses two essential institutions within criminal proceedings: the waiver of evidence and the waiver of charges, with the research focusing on the differences and possible similarities between*

197 doctorand, Școala Doctorală Științe Juridice și Economice a USM, denis.ursu.com@gmail.com

them. First, the delimiting aspects of each institution are examined, highlighting both doctrinal and legal aspects, and emphasizing the procedural conditions under which they can be applied. The waiver of evidence involves the parties involved in the process deciding to relinquish previously collected evidence proposed for examination, influencing the course of the trial. On the other hand, the waiver of charges refers to the withdrawal of the accusations made, having a significant impact on the criminal process. The article also discusses the legal effects of these institutions, emphasizing their impact on procedural fairness and the rights of the parties involved. Finally, the practical challenges in ensuring a fair balance between the parties' rights and guaranteeing a fair trial are analyzed.

Keywords: waiver of evidence, waiver of charges, waiver, criminal trial, evidentiary.

Introducere

În scopul garantării eficienței și echității procesului penal, Codul de procedură penală al Republicii Moldova, reglementează instituția renunțării la probe și instituția renunțării la învinuire în cadrul procesului penal. Instituțiile în cauză urmează a fi apreciate drept piloni primordialii în cadrul sistemului de drept, grație destinației duble a acestora. În primul rând, reglementările nominalizate, asigură respectarea principiilor fundamentale ale procesului penal, în mod special al principiului echității procedurii judiciare și a drepturilor fundamentale ale persoanei implicate în cadrul procesului penal. Iar în al doilea rând, instituțiile în cauză, contribuie la eficiența procedurii judiciare, asigurând celeritatea procesului prin evitarea impedimentelor nejustificate, respectiv, în reglementarea acestora, legiuitorul a reieșit din importanta practică a instituțiilor menționate.

În general, ideea de bază a legiuitorului în reglementarea instituției renunțării la probe în cadrul procesului penal o constituie faptul de a stabili posibilitatea atât a părții acuzării, cât și a părții apărării de a renunța la cercetarea unui anumit mijloc de probă pe care la propus anterior să fie examinat în cadrul ședinței de judecată. Această renunțare poate avea loc din diverse motive: atât din considerente tactice, cât și din considerente de admisibilitate a probelor, totodată, partea acuzării și instanța de judecată în cazul mijloacelor de probe inadmisibile se poate prevala de instituția excluderii probelor, aceasta fiind o instituție mai rigidă, căreia îi este caracteristic caracterul obiectiv, spre deosebire de instituția renunțării la probe

care este ghidată de caracterul subiectiv, respectiv, de discreția părții de a renunța la o anumită probă.

La rândul său, instituția renunțării la învinuire are menirea de a obliga partea acuzării în situația în care pe parcursul judecării cauzei se constată că ansamblul de probe care au fost cercetate în cursul procesului de judecată nu confirmă învinuirea sau unele capete de învinuire de a renunța în total sau parțial la anumite capete de acuzare care au fost formulate inițial, această împrejurare influențând cursul procesului. Prin urmare, instituția renunțării la învinuire constituie un mecanism esențial în contextul situațiilor când se constată că nu există probe suficiente într-o susține acuzarea și în acest caz o soluție mai echitabilă ar fi renunțarea la învinuire, aceasta asigurând protecția drepturilor fundamentale ale individului prin evitarea unei eventuale condamnări în absența unor probe pertinente, concludente, utile și suficiente ce ar demonstra vinovăția persoanei.

În contextul doctrinei procesuale, instituțiile enunțate se corelează cu scopul și principiile fundamentale ale procedurii penale, în mod primordial se corelează cu dreptul la un proces echitabil care grație Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a jurisprudenței Curții Europene a căpătat un rol esențial în înfăptuirea justiției în acord cu cele mai înalte standarde procedurale implementate într-un stat de drept contemporan, totodată, aceste instituții pe lângă protecția drepturilor fundamentale ale omului și prevenirea abuzurilor, în același timp, au un rol esențial în asigurarea eficienței și celerității procesului. Legiuitorul a reglementat aceste instituții în scopul dezvoltării unui mecanism procesual progresiv care să permită renunțarea la probe sau renunțarea la învinuire în funcție de circumstanțele constatate în examinarea cauzei în situația când se constată că pentru soluționarea echitabilă a cauzei aceste măsuri sunt strict necesare.

Metodologia aplicată

În vederea determinării cadrului științific și practic al prezentului demers științific, studiul realizat a demarat cu o revizuire exhaustivă a doctrinei de specialitate, a legislației naționale la capitolul instituțiilor supuse cercetării, precum și a legislației altor state. Respectiv, în scopul asigurării unei abordări integrale și riguroase a tematicii supuse cercetării, aceasta s-a fundamentat pe utilizarea unui set de metode, cum ar fi: metoda dialectico-științifică generală, metoda comparativă, metoda logico-juridică, analiza, sinteza, inducția și deducția.

Rezultate obținute și discuții

Determinarea adevărului juridic în cadrul procesului penal implică identificarea și clarificarea circumstanțelor obiective ale cauzei, ceea ce se realizează prin administrarea mijloacelor de probă care urmează să corespundă exigențelor de admisibilitate și administrare în modul stabilit de legislația procesual penală.

În același timp, într-un stat de drept și democratic, respectarea drepturilor fundamentale ale omului în derularea procesului penal constituie o garanție esențială, în special prin asigurarea dreptului la un proces echitabil, consacrat în articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În cadrul procesului penal, instituția învinuirii constituie un pilon esențial, întrucât punerea sub învinuire a unei persoane presupune existența unui ansamblu de probe care să susțină o bănuială rezonabilă privind săvârșirea infracțiunii de către persoana în cauză. Probele urmează să fie administrate conform rigorilor procedurale, să corespundă exigențelor de admisibilitate stabilite de legislația procesual penală și să fie suficiente în scopul demonstrării acuzației imputate persoanei. Mai mult ca atât, tragerea efectivă la răspundere penală se poate realiza doar în baza unui proces echitabil, în care instanța judecătorească să constate, dincolo de orice dubiu rezonabil, vinovăția acuzatului, în baza probatoriului administrat.

În soluționarea fondului cauzei, un rol esențial îi revine activității de apreciere a probelor, care reprezintă o activitate complexă, bazată pe o analiză riguroasă și obiectivă a probelor administrate, atât în mod individual, cât și în coroborare cu alte probe. Această activitate implică, inițial, evaluarea modului în care a fost administrată proba, adică are loc verificare conformității cu exigențele relevante stabilite de Codul de procedură penală și a respectării garanțiilor legale incidente, în scopul excluderii eventualelor abateri procedurale de natură să pericliteze valoarea procesuală a acesteia. Ulterior, aprecierea probelor se realizează și din punct de vedere al împrejurărilor de fapt pe care le confirmă sau infirmă.

Considerații privind renunțarea la învinuire

În acord cu informația prezentată în raportul de activitate a procuraturii pentru anul 2020 [2, p. 84-85], instanțele judecătorești din Republica Moldova, de toate nivelurile, au pronunțat un număr total de 266 de sentințe de achitare, vizând 353 inculpați.

Totodată, potrivit datelor raportate, pe parcursul anului 2020, 13 persoane au fost achitate drept urmare a renunțării la învinuire de către acuzatorii de stat, în conformitate cu prevederile articolului 320 alin. (5) Cod

procedură penală al Republicii Moldova [1]. În același timp, se constată persistența a două cauze fundamentale care determină pronunțarea soluțiilor de achitare atât de către instanțele de fond, cât și de către cele de apel, și anume: 1) Calitatea defectuoasă a urmăririi penale, manifestată prin deficiențe în administrarea probatorului, omisiuni procedurale și nerespectarea standardelor legale de admisibilitate a probelor; 2) Evaluarea subiectivă și eronată a probelor de către instanțe, bazată pe o convingere intimă greșită, care contravine principiilor fundamentale ale procesului penal. Aceste deficiențe reflectă o derogare de la principiile procesului penal, afectând astfel echitatea procesului penal.

Potrivit raportului despre activitatea procuraturii pentru anul 2021 [3, p. 87-88], instanțele judecătorești din Republica Moldova, de toate nivelurile, au pronunțat un număr total de 318 de sentințe de achitare, vizând 413 inculpați. Se remarcă că în cadrul a 17 cauze penale, un număr de 30 de persoane au fost achitate drept urmare a renunțării procurorilor la învinuire, în conformitate cu prevederile articolului 320 alineatul (5) Cod procedură penală al Republicii Moldova [1].

Reieșind din informațiile prezentate în raportul de activitate al procuraturii pentru anul 2022 [4, p. 89-90], instanțele judecătorești din Republica Moldova, de toate nivelurile, au pronunțat un număr total de 268 de sentințe de achitare, vizând 337 inculpați. Respectiv, pe parcursul anului 2022, datele statistice relevă că au fost 3 cauze penale în care procurorii au emis ordonanțe de renunțare la învinuire în baza art. 320 alin. (5) Cod procedură penală [1], acestea au atras drept efect achitarea a 3 persoane vizate în aceste dosare.

Potrivit prevederilor art. 320 alin. (5) Cod procedură penală al Republicii Moldova [1], dacă, în procesul judecării cauzei, ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată nu confirmă învinuirea adusă inculpatului, procurorul este obligat să renunțe parțial sau integral la învinuire. Renunțarea procurorului la învinuire se face prin ordonanță motivată și atrage adoptarea de către instanța de judecată a unei sentințe de achitare sau de încetare a procesului penal.

În cadrul procesului penal, potrivit atribuțiilor sale procesuale, procurorul are misiunea de a cerceta și stabili toate circumstanțele cauzei în vederea aflării adevărului, în acest sens, are obligația de a susține acuzarea numai cu condiția că totalitatea probelor administrate conform exigențelor procesuale confirmă și formează convingerea cu privire la vinovăția acuzatului în comiterea faptei imputate.

Din prevederile pct. 4 al Ordinului Procuraturii Generale nr. 2/21 din 02.01.2018 [5], rezultă obligația imperativă a procurorului de a asigura susținerea acuzării la un nivel profesional corespunzător. Respectiv, se statuează că fiecare acuzator este obligat să posede o cunoaștere aprofundată a materialelor cauzei penale, printr-o studiere minuțioasă a acestora, întocmind extrase relevante, în vederea susținerii eficiente a acuzării în cadrul judecării cauzei. În același timp, pct. 18 [5] stipulează că în situația în care materialul probator este insuficient pentru susținerea solicitării de condamnare a inculpatului, acuzatorul de stat este obligat de a informa, în prealabil, procurorul-șef, precum și, printr-o notă scrisă, procurorul zonal din cadrul Secției pentru unificarea practicii în materie de reprezentare a acuzării în instanțele de judecată. În asemenea împrejurări, Procurorul-șef al Direcției judiciare din cadrul Procuraturii Generale dispune convocarea unei ședințe operative, având drept scop examinarea probelor administrate până la acel moment și evaluarea gradului lor de suficiență, după caz, se vor identifica mijloacele procesuale legale relevante pentru completarea materialului probator, în vederea asigurării adoptării unei soluții legale și întemeiate în acord cu exigențele procesului judiciar echitabil.

În conformitate cu necesitatea consolidării unei practici judiciare uniforme, procurorii din cadrul Secției de unificare a practicii în materia reprezentării acuzării în fața instanțelor judecătorești, în urma rămânerii definitive și irevocabile a unei sentințe de achitare au obligația să elaboreze o concluzie motivată privind cauzele și factorii determinanți care au contribuit la pronunțarea respectivei sentințe de achitare. Această concluzie fiind supusă aprobării procurorului-șef al Direcției judiciare, în vederea valorificării acesteia în cadrul activităților de analiză și eficientizare a politicilor penale și judiciare. Totodată, urmare a aprobării concluziei elaborate, procurorul-șef al Direcției judiciare, după caz, este în drept a înainta propuneri privind aplicarea măsurilor relevante în privința procurorului care nu și-a exercitat în modul corespunzător atribuțiile de serviciu, în scopul asigurării respectării disciplinei profesionale, a exigențelor procedurale și în vederea consolidării încrederii publicului în sistemul justiției.

Dispoziția legală consacrată la art. 320 alin. (5) Cod procedură penală instituie o obligație procesuală imperativă în sarcina procurorului, corelativă constatării insuficienței probatoriului administrat în susținerea învinuirii formulate împotriva inculpatului. Renunțarea la învinuire se realizează prin adoptarea de către acuzatorul de stat a unei ordonanțe motivate care urmează să conțină o apreciere și argumentare detaliată a circumstanțelor

cauzei și a probelor administrate din care să rezulte imposibilitatea obiectivă de a susține în continuare învinuirea, adică este cert că probele administrate în cauză nu confirmă în mod rezonabil vinovăția inculpatului. Renunțarea procurorului la învinuire atrage drept efect adoptarea de către instanța de judecată fie a unei sentințe de achitare, fie a unei sentințe de încetare a procesului. Aceste soluții urmează a fi exclusiv fundamentate pe temeiuri expres prevăzute de legislația procesual penală.

În această ordine de idei, justificarea renunțării la învinuire trebuie să corespundă, fie circumstanțelor care determină achitarea inculpatului potrivit prevederilor art. 390 alin. (1) Cod procedură penală [1], fie circumstanțelor care determină încetarea procesului potrivit dispozițiilor art. 391 alin. (1) Cod procedură penală [1].

Într-o speță [6], inculpatul I. B. a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 337 alin. (1) Cod penal – trădare de patrie, constând în presupusa culegere și transmitere de informații cu caracter strategic către un agent sub acoperire al serviciului de spionaj al unui stat străin. Acțiunile inculpatului ar fi constat în întrevederi repetate cu reprezentanți diplomatici străini și comunicarea unor date considerate sensibile, în schimbul unor recompense materiale. În cursul cercetării judecătorești, inculpatul a contestat vehement acuzațiile imputate, susținând că discuțiile purtate erau de natură publică, că nu a deținut informații clasificate și că întâlnirile sale cu diplomații străini se încadrau în atribuțiile sale oficiale.

La data de 17.09.2020, procurorul din cadrul Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale a emis ordonanță de renunțare integrală la învinuire, invocând faptul că fapta imputată nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trădare de patrie.

Renunțarea a fost motivată prin insuficiența probatoriului, absența unui caracter secret sau strategic al informațiilor comunicate, inexistența unei legături probante între inculpat și un serviciu de spionaj străin, precum și imposibilitatea dovedirii intenției directe necesare pentru configurarea elementului subiectiv. Ulterior, instanța judecătorească, în baza art. 320 alin. (5) și art. 390 alin. (1) pct. 3) Cod de procedură penală [1], a dispus achitarea inculpatului I. B., reținând că fapta pentru care a fost trimis în judecată nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii.

Prezenta speță relevă o aplicare practică a legalității și loialității acuzării în procesul penal, unde renunțarea la învinuire de către acuzatorul de stat s-a manifesta drept mijloc de protecție împotriva erorilor judiciare, în absența elementelor constitutive ale infracțiunii. Instanța subliniind inad-

misibilitatea condamnării în temeiul presupunerilor, reiterând rolul garanțiilor procesuale în asigurarea unui proces echitabil.

În contextul renunțării la învinuire prezintă interes și Decizia de inadmisibilitate nr. 6 din 23 ianuarie 2020 [7] privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 320 alin. (1) și (5) Cod procedură penală [1] care reglementează participarea procurorului la judecarea cauzei penale și renunțarea acestuia la învinuire, în care Curtea Constituțională a abordat, printre altele, și incidența acestor dispoziții asupra drepturilor procesuale ale părții vătămate.

Astfel, în paragraful 23 al deciziei nominalizate, Curtea a subliniat că ordonanța prin care procurorul dispune renunțarea la învinuire face obiectul dezbaterii în ședință publică, în cadrul procesului penal. În această etapă, partea vătămată are posibilitatea efectivă de a-și exprima poziția față de decizia procurorului, beneficiind de dreptul de a formula obiecții și observații.

Totodată, Curtea a reținut că instanței de judecată îi revine atribuția de a verifica respectarea condițiilor legale privind renunțarea la învinuire și de a pronunța o hotărâre judecătorească în funcție de temeinicia și legalitatea acestei măsuri. În plus, partea vătămată are deschis dreptul de a contesta hotărârea instanței, ceea ce echivalează cu respectarea exigențelor dreptului la un proces echitabil și a accesului liber la justiție. Prin urmare, Curtea a conchis că dispozițiile criticate nu afectează dreptul părții vătămate de acces la o instanță, iar garanțiile procesuale oferite acesteia sunt conforme exigențelor constituționale.

De altfel, chiar ridicarea excepției de neconstituționalitate în fața unei instanțe judecătorești confirmă posibilitatea părților de a recurge la controlul judiciar al legalității actelor procesuale.

Considerații privind renunțarea la probe

Instituția renunțării la probe este reglementată în articolul 328 Cod procedură penală al RM [1], respectiv, potrivit alin. (1) al acestuia, părțile, în procesul judecării cauzei, pot renunța la unele probe pe care le-au propus. Prin urmare, din conținutul prezentei norme se desprinde faptul că în cadrul procesului penal este asigurat mecanismul renunțării la probe.

Urmează de menționat, că în reglementarea ședinței preliminare, legiuitorul în art. 345 alin. (4) pct. 2) Cod procedură penală [1], stabilește că în ședința preliminară se soluționează chestiunea privind lista probelor care vor fi prezentate de către părți la judecarea cauzei. În aceeași ordine de idei, art. 347 alin. (1) Cod procedură penală [1], se indică că părțile

sunt obligate să prezinte, sub sancțiunea decăderii, în termenul stabilit de instanța de judecată, în ședința preliminară lista tuturor probelor de care dispun și pe care intenționează să le cerceteze în cadrul judecării cauzei, inclusiv a celor care nu au fost cercetate pe parcursul urmăririi penale. Respectiv, obligația de a prezenta lista probelor pe care intenționează să le cerceteze în cadrul examinării cauzei îi incumbă atât părții acuzării, cât și părții apărării.

În același timp, este important a se atrage atenție că legiuitorul în norma prevăzută la art. 328 Cod procedură penală [1], utilizează sintagma: „părțile”, ceea ce denotă faptul că este asigurată posibilitatea de a renunța la anumite probe atât părții acuzării, cât și părții apărării. Mai mult ca atât, este utilizată sintagma: „pot”, ceea ce semnifică faptul că în principiu este vorba de un drept discreționar, adică discreția de a renunța sau nu la proba propusă aparține exclusiv titularului care a propus-o spre examinare conform rigorilor procedurale, respectiv, această împrejurare exprimă ideea de dispozitivitate a părților, potrivit căreia părțile nu sunt obligate a utiliza orice mijloc de probă pe care l-au invocat inițial. Totodată, trebuie de remarcat că o condiție esențială întru a opera renunțarea la probe este faptul că se poate renunța la probele pe care le-au propus anterior, adică partea poate renunța doar la proba pe care însuși a propus-o anterior prin prezentarea listei probelor în condițiile art. 347 alin. (1) Cod procedură penală [1], nu poate de exemplu partea apărării să renunțe la proba propusă spre examinare de către partea acuzării.

Totodată, conform prevederilor art. 328 alin. (2) Cod procedură penală [1], după punerea în discuție a renunțării la probe, instanța dispune neexaminarea acestora dacă nu s-a solicitat examinarea lor de către altă parte.

După cum am menționat anterior, părțile în cadrul procesului penal dispun de o marjă de dispoziție asupra probelor propuse, prin urmare, atât partea acuzării, cât și partea apărării poate din anumite motive să decidă a renunța la o anumită probă pe care anterior a propus-o spre examinare. În vederea respectării principiului contradictorialității drept principiu fundamental al procesului penal este necesar ca părțile să dispună de posibilitatea efectivă de a participa activ la administrarea probelor, precum și a se pronunța cu privire asupra fiecărui mijloc de probă administrat. Prin sintagma „punerea în discuție”, utilizată în alin. (2) al art. 328 Cod procedură penală [1], legiuitorul a asigurat cadrul contradictorial în cadrul procesului penal, părțile fiind informate cu privire la intenția celeilalte părți de a renunța la o anumită probă pe care anterior a propus-o, prin urmare, se soli-

cită opinia părții adverse cu privire la renunțare, aceasta având dreptul de a-și expune obiecțiile și a solicita examinarea acesteia în cadrul ședinței de judecată, respectiv, odată ce cealaltă parte la proces a solicitat examinarea probei la care a renunțat partea adversă, instanța este obligată să examineze în continuare acea probă, astfel, instanța poate să dispună neexaminarea probei la care renunță partea care a propus-o, doar în cazul în care cealaltă parte nu-și însușește această probă și nu solicită examinarea ei în cadrul judecării cauzei.

Astfel, în acest sens, împărtășim opinia cercetătorului Dolea I. [8, p. 925-926], potrivit căruia din momentul în care informația obține valoare probatorie în cadrul dosarului penal, ea dobândește statutul de mijloc de probă în materialele cauzei, respectiv, intervine în joc interesul public, fapt care determină situația în care niciuna dintre părți nu mai poate decide în mod unilateral cu privire la soarta acesteia, având în vedere în mod prioritar interesul public în realizarea justiției penale. Drept consecință, dreptul părții de a renunța la o anumită probă anterior propusă are un caracter relativ, respectiv, o astfel de renunțare la probă urmează a fi validată doar în măsura în care niciuna dintre părți nu obiectează împotriva renunțării, adică nu își exprimă dezacordul și nu solicită în continuare examinarea probei la care a renunțat partea adversă.

Mai mult ca atât, în situația în care nicio parte nu formulează obiecții cu privire la renunțarea la probă și nu solicită examinarea ei în continuare, atunci, instanța de judecată nu poate respinge din oficiu această cerere, întrucât o astfel de ingerință ar aduce atingere principiului contradictorialității în cadrul procesului penal. De remarcat, că renunțarea la o anumită probă în cadrul procesului penal are loc prin depunerea unei cereri sau a unui demers la orice etapă a judecării cauzei. Prin urmare, renunțarea la probă poate avea loc fie în cadrul ședinței preliminare, atunci când se prezintă lista probelor, fie la etapa cercetării judecătorești, inclusiv urmare a examinării ei, precum și în cadrul examinării în apel, până la etapa finalizării cercetării judecătorești.

Aspecte delimitatorii

Un rol indispensabil în cadrul procesului penal îi revine atât instituției renunțării la învinuire, cât și instituției renunțării la probe, acestea constituind garanții esențiale întru respectarea înaltelor standarde de echitate a procedurii judiciare, eficienței actului justiției și a respectării exigențelor privind celeritatea procedurii. Un exemplu în acest sens ar servi situația în care partea acuzării, în cadrul ședinței preliminare, a solicitat audierea a câ-

torva martori, care în principiu, ar oferi aceleași declarații privind împrejurările infracțiunii. Ulterior, în cadrul ședințelor de judecată, au fost audiați câțiva dintre acești martori, însă unul dintre martorii a căror audiere a fost solicitată inițial este de negăsit. Acest fapt generează amânarea repetată a ședințelor de judecată, astfel încât devine practic imposibilă asigurarea prezenței acestuia în cadrul judecării cauzei. Prin urmare, partea acuzării, având în vedere că declarațiile martorului în cauză nu sunt determinante, iar circumstanțele cauzei sunt probate în mod suficient prin alte mijloace de probă, este în drept, în temeiul art. 328 Cod procedură penală [1], să renunțe la această probă. În acest mod, se va asigura celeritatea procesului, evitându-se tergiversarea nejustificată a acestuia.

Cu referire la instituția renunțării la învinuire, reieșind din prevederile art. 320 alin. (5) Cod procedură penală [1], se reține că renunțarea acuzatorului de stat la învinuire atrage adoptarea de către instanța de judecată a unei sentințe de achitare sau de încetare a procesului penal, prin urmare, odată ce procurorul renunță la învinuire, instanța de judecată este ținută în mod imperativ să adopte fie o sentință de achitare, fie o sentință de încetare a procesului.

Respectiv, se impune concluzia că atât instituția renunțării la probe, cât și instituția renunțării la învinuire exercită o influență directă asupra cursului procesului penal, contribuind la eficientizarea și asigurarea unui proces judiciar echitabil.

Astfel, sub aspect asemănător, instituțiile nominalizate contribuie în mod activ la eficientizarea procesului penal, prin limitarea activităților procesuale excesive sau nejustificate, favorizând desfășurarea procesului penal în condiții optime ghidându-se de necesitatea respectării caracterului echitabil al procesului penal.

Cât privește deosebirile dintre cele două instituții, se impun precizări privind subiectul competent să adopte decizia de renunțare la probe și caracterul juridic al acesteia. Astfel, renunțarea la probe reprezintă un drept procesual care poate fi exercitat atât de către partea acuzării, cât și de către partea apărării, constituind o manifestare discreționară a acestora, prin urmare, fiecare dintre părți având dreptul procedural de a decide cu privire la materialul probator administrat. În schimb, renunțarea la învinuire reprezintă o prerogativă exclusivă a acuzatorului de stat, fiind o obligație a acestuia în situația în care probele administrate în cauză nu confirmă acuzația imputată inculpatului.

O altă deosebire relevantă vizează natura juridică a celor două instituții.

Instituția renunțării la probe în cadrul procesului penal are un caracter preponderent facultativ, fiind determinată în principiu de strategia adoptată de fiecare dintre părți. La rândul său, renunțarea la învinuire are un caracter obligatoriu și reprezintă o obligație procedurală a părții acuzării, în esență fiind determinată de expresia unei concluzii ferme privind insuficiența probatorului ce ar demonstra vinovăția imputată acuzatului.

În aceeași ordine de idei, consecințele juridice ale instituțiilor procesual penale nominalizate sunt diferite. Renunțarea la probe are influență în mod exclusiv asupra materialului probator al cauzei și strategia argumentativă a poziției părților, respectiv, nu influențează în mod direct soluția pe fondul cauzei. La rândul său, renunțarea la învinuire atrage efecte juridice determinante manifestate prin adoptarea de către instanța de judecată fie a unei sentințe de achitate, fie a unei sentințe de încetare a procesului penal.

Drept urmare, instituția renunțării la probe și instituția renunțării la învinuire, desi aparent împărtășesc obiective comune în cadrul procesului penal, se disting fundamental prin subiectul abilitat, caracterul facultativ sau obligatoriu, precum și prin consecințele juridice antrenate.

Concluzii

Instituția renunțării la probe și instituția renunțării la învinuire constituie mecanisme importante în dinamica procesului penal, contribuind direct la echitatea, eficiența și celeritatea soluționării fondului cauzei.

Renunțarea la probe poate genera dificultăți sub aspectul asigurării echității procedurii judiciare, în special în ipoteza în care una dintre părți consideră că mijlocul probator la care se renunță este indispensabil pentru soluționarea fondului cauzei. În această ordine de idei, în acord cu dispozițiile art. 328 alin. (2) Cod procedură penală, se impune ca instanța de judecată să vegheze respectarea principiului contradictorialității și al egalității armelor, garantând părților posibilitatea de a solicita și obține administrarea în continuare a probelor pe care le consideră pertinente și concludente în susținerea poziției sale, în pofida faptului că partea care inițial a propus proba spre examinare renunță la aceasta.

Referitor la instituția renunțării la învinuire, aceasta ridică provocări privind chestiunea asigurării unei evaluări obiective, exhaustive și exclusiv fundamentate pe ansamblul probator de către procuror. Este strict necesar ca decizia de renunțare la învinuire să nu fie determinată de considerente extraprocedurale, ci să rezulte dintr-o analiză riguroasă a tuturor circumstanțelor și a probelor administrate în cauză.

Renunțarea la probe și renunțarea la învinuire sunt două instituții procesuale distincte, având un regim juridic propriu, o finalitate și un impact diferit asupra cursului procesului penal. Deși ambele contribuie la realizarea unui proces echitabil, eficient și loial, acestea se disting fundamental prin natura sa juridică, subiecții abilitați a le exercita și exigențele de aplicare ale acestora.

Renunțarea la probe constituie atât prerogativa părții apărării, cât și a părții acuzării, aceasta presupune libertatea părții de a dispune de propriile mijloace de probă, reflectând autonomia procesuală a părții în contextul contradictorialității procedurii. La rândul său, renunțarea la învinuire constituie o obligație legală imperativă a procurorului, determinată de insuficiența probatoriului administrat întru susținerea rezonabilă a acuzației imputate acuzatului.

Prin urmare, instituția renunțării la probe și instituția renunțării la învinuire, deși se circumscriu unei logici comune a eficientizării procesului penal și a garantării drepturilor fundamentale ale părților, se disting prin natura lor juridică – una este facultativă și guvernată de voința părților, iar cealaltă este imperativă și reglementată expres de lege drept consecință a principiului disponibilității limitate în materie penală.

Referințe bibliografice:

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova Nr.122 din 14 martie 2003. Publicat în M. O. al RM: nr.104-110 din 7 iunie 2003. În vigoare din 12 iunie 2003.
2. Procuratura RM. Raport privind activitatea procuraturii în anul 2020. Chișinău, 2021. [Accesat: 25.03.2025], Disponibil: <https://www.procuratura.md/activitate#item-3>.
3. Procuratura RM. Raportul despre activitatea procuraturii în anul 2021. Chișinău 2022. [Accesat: 25.03.2025], Disponibil: <https://www.procuratura.md/activitate#item-3>.
4. Procuratura RM. Raport privind activitatea procuraturii în anul 2022. Chișinău 2023. [Accesat: 25.03.2025], Disponibil: <https://www.procuratura.md/activitate#item-3>.
5. Ordinul Procuraturii Generale nr. 2/21 din 02.01.2018 cu privire la organizarea activității procurorilor în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecătorești.
6. Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani. Sentința de achitare din 16.10.2020 în dosarul nr. 1-3158/19.
7. Curtea Constituțională a RM. Decizia de inadmisibilitate nr. 6 din 23 ianuarie 2020 a sesizării nr. 173g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 320 alineatele (1) și (5) din Codul de procedură penală.
8. Dolea I. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. (Comentariu aplicativ). Ed. II. Chișinău: Cartea Juridică, 2020. 1408 p. ISBN 978-9975-3418-0-6.